اگھن مڙي اڄ. ڪيو سڌ صحت ڪي

صحت جي نظام کي بهتر ڪرڻ جي ضرورت

سعيده گوپانگ

اسان جي ملڪ ۾ لکن جي تعداد ۾ غير محفوظ علاج ڪندڙ معالج آهن جيڪي ڊليوري، صفائي ۽ ڳاٽي جي مسئلن جي حوالي سان علاج ڪندڙ آهن جنهن ۾ غير تعليم يافته. غير تربيت يافته نرسون، دايون، غير سند يافته ڊاڪٽر ۽ ڊاڪٽرياسٽيون پڻ شامل آهن. انهن جي غلط علاج جي ڪري خاص طور تي عورتون بجاءِ ان جي جو صحتياب ٿين ويتر عذاب ۾ ڦاسي وڃن ٿيون ۽ هڪ مرض جي علاج جي نتيجي ۾ ڪيترن ئي ٻين بيمارين ۾ وڪڙي وڃن ٿيون. اڪثر علاج ڪندڙن جي ڪري معاشري ۾ ڊليوري (ويم) صحيح جڳهه تي نه لکڻ ڪري يا حمل زايه ٿيڻ کان پوءِ صفائي صحيح نه هئڻ ڪري (P.A.C) انفيڪشن ۽ ڊليوري دوران ماءُ ۽ ٻار جو موت اڪثر ٿين ٿا. هي مسئلو پنهنجي جاءِ تي اهي پر ٻئي طرف ڏسجي ته علاج سان لاڳاپيل اهي ذميدار جيڪي سند يافته ۽ مقرر ڪيل تربيت حاصل ڪيل ڊاڪٽرز ليڊي ڊاڪٽرز، گائناڪالاجسٽس وغيره پنهنجون خدمتون صحيح نموني سان انجام ڏئي رهيون آهن؟ پوءِ چاهي اُهي پنهنجي خانگي ڪلينڪس ۾ هجن يا سرڪاري اسپتالن ۾ آهي پنهنجو فرض صحيح نموني ادا ڪرڻ بجاءِ صرف ڪاروباري ۽ پيسو ڪمائڻ کي اوليت ڏين ٿا. ان قسم جي سنديافته علاج ڪندڙ خدمتگارن ۾ ڪيترائي اهڙا آهن جن وٽ صرف سندون حاصل ڪيل آهن انهن وٽ ڊاڪٽري جي ڳهريل تعليم جي کوٽ هجڻ ڪري هو انساني جانين سان قانون جي دائري ۾ کيڏي رهيا آهن. هڪ اهڙي سنديافته ليڊي ڊاڪٽر جي ورچڙهيل محترم سلمه به آهي. جيڪا ڊليوري ڪرائڻ لاءِ هڪ پرائيويٽ ڪلينڪ ۾ گائناڪالاجسٽ وٽ وئي ٿي، هن جي ڊليوري هڪ نارمل ڊليوري هجڻ جي باوجود ليڊي ڊاڪٽر سلمه کي ڪٽ لڳائڻ يعني "Episiotomy" جوچوي ٿو. ڊليوري دوران ان ليڊي ڊاڪٽر هڪ مسحا هجڻ باوجود جيڪو طريقو اختيار ڪيو اهو انتهائي غلط ۽ غير انساني ورتاءُ هو. ليڊي ڊاڪٽر پنهنجي مريضه کي بنا ڪنهن (Enesthesia) جي ٽانڪا (Statcliest) لڳايا جنهن دوران مريضه زور سان رڙيون ڪندي رهي ۽ تڙپندي رهي ايئن پئي لڳو

جڻ سنديافته ليڊي ڊاڪٽر بلڪل لڙ ڄاڻ هجي ٽاڪا لڳائڻ کان پوءِ به مريضه کي اندرئي اندر رت جاري رهي جنهن جون ڏانهون مريضه ٻن ڪلاڪن تائين ڪندي رهي جڏهن ته وڏيڪ رت وهڻ جي نتيجي ۾ مريضه بلڪل ڪمزور ٿي ڦڪي ڏسجڻ لڳي ٿي تڏهن اُها ليڊي ڊاڪٽر صاحب آئي جنهن هن جا ٽاڪا کولي مريضه جون ڄنگهون ڊليوري ٽيبل سان ٻڌي اندران مريضه جي صفائي ڪري وري ساڳي بي دردي سان ٽاڪا لڳايا جنهن نتيجي ۾ مريضه مسلسل ڪيترائي ڪلاڪ زندگي ۽ موت جهڙي ڪيفيت ۾ گذاريا. هنڪي ايئن ٿي لڳو ڄڻ ته ڪنهن ڪاسائي جي هٿ ڪو ٻور ڏڙهيو هجي ليڊي ڊاڪٽر ڊليوري جي مد ۾ سلمه کان 5500 ۽ 1200 رپيا دوائن جا الڳ وصول ڪيا. هي صورتحال آهي اسان جي معاشري جي انهن مسيحائن جي جيڪي سرڪاري سرٽيفڪيٽ وٺي معاشري ۾ قاتل مسيحا جي روپ ۾ پنهنجون خدمتون انجام ڏين ٿا ۽ پنهنجي شعبي سان انصاف ڪرڻ بدران صرف پيسن ناهڻ کي پنهنجو مقصد ڄاڻائي انسانن جي زندگين سان کيڏن ٿا. اهڙي صورتحال مان واضح ٿئي ٿو ته هي اسان جا Safe Provider هجڻ جي بدران Un Safe Provider لڳن ٿا اهڙي ئي قسم جا سنديافته مسيحا پرائيويٽ ڪلينڪن کان علاوه سرڪاري اسپتالن ۾ به موجود آهن جتي سرڪاري سرپرستي ۾ لاپرواهي جا اهڙا ته مثال ملندا جو انسان

شهر جي هڪ وڏي اسپتال ۾ صفائي لاءِ ويندي آهي جتي گائناڪالاجسٽ هن جي صفائي (DNC) ڪري ٿو. صفائي جي دوران مريضه سخت تڪليف ۾ مبتلا ٿي وڃي ٿي. مختلف اوزارن سان صفائي ڪندڙ ليڊي ڊاڪٽر امبر کي نيم بيهوشي جي انجيڪشن پڻ لڳائي ٿي پر ان باوجود به مريضه سخت تڪليف محسوس ڪري ٿي ۽ مٿان وري اسپتال جو اهڙو ماحول ڏسي ويتر ئي ڳڻتي ۾ پئجي وڃي ٿي. امبر انتهائي مايوسي ۽ ڏک وچان ٻڌائي ٿي ته اسپتال ۾ ڪنهن به قسم جي پردي جو ڪو به انتظام نه هوندو آهي. مريضن کي جانورن مثل سمجهيو ويندو آهي ليڊي ڊاڪٽر جي بجاءِ مرد ڊاڪٽر ڊليوري ڪرائي رهيا هوندا آهن. نرسن سان گڏ مرد اٽينڊنٽ موجود هوندا آهن جن جي موجودگي عورتون شرم وچان مرڻ کي ترجيح ڏيڻ پسند ڪن ٿيون. هڪ ئي وقت ۾ ساڳي جڳهه تي ڪيترائي ويم ڪرايا وڃن ٿا. جنهن جي نتيجي ۾ ڪڏهن ته ڪمزور دل مريضائون ٻين عورتن جي حالت ڏسي ويتر ڊڄي وڃن ٿيون ۽ ڊليوري جي تڪليف کي برداشت ڪونه ٿيون ڪري سگهن ۽ ان قسم جا ٻيا ڪيترائي واقعا سرڪاري اسپتال جو معمول رهيا آهن. هڪڙي پاسي سرڪاري اسپتالن ۾ تمام سُٺا ڄاڻ رکندڙ ڊاڪٽر ۽ ڊاڪٽريائيون آهن جيڪي مريضن جو علاج ڪن ٿيون ۽ ڪيترائي مريض بيماري دوران موت جي منهن مان بچي ٺيڪ ٿي وڃن ٿا ته ٻئي پاسي اسپتالن جو هي ماحول ڏسي

هوندو؟ سرڪاري اسپتال جي مسيحائن جي اهڙي رويي ۽ لاپرواهي جو شڪار محترمه امبر به ٿي آهي جيڪا 5 مهينن جو ٻار پيٽ ۾ مري وڃڻ جي صورت ۾

ڊپ ۽ خوف وچان وڌيڪ ڳڻتي ۾ ڳرندا رهن ٿا. جتي ڄاڻو تربيت يافته ڊاڪٽر به آهن ته ان سان گڏوگڏ هن قسم جو ماحول ۽ رويو به مريضن کي انتهائي پريشان ڪندڙ هجي ٿو سرڪاري اسپتالن جا ڊاڪٽر مريضن جو علاج ايئن ڪن ٿا ڄڻ هنن تي ڪو احسان ڪندا هجن يا مريض ڪي خريد ڪيل جانور هجن. يا ڪٿي ايئن ڇڄي ته مريض لاوارث هجن. جن سان جيئن وڻي تيئن ڪجي، سرڪاري مسيحائن جي اهڙي رويئي جي ڪري اڪثر مريض پنهنجي علائقي ۾ قائم جعلي ڪلينڪن کي اوليت ڏين ٿا. سرڪار طرفان سرڪاري اسپتالن ۾ علاج بلڪل مفت آهي پر ڏٺو ويو آهي ته ڪڏهن پرچي ته ڪڏهن ٽيسٽ ته ڪڏهن ڪنهن دوا جي بهاني مريض کان پئسا اگهاڙيا وڃن ٿا. محترمه امبر کان به هڪ انجيڪشن جا 500 رپيا وصول ڪيا ويا ۽ ان کان علاوه اسپتال ۾ هڪ ٻيو فيڪٽر به آهي جيڪو سرڪاري توڙي غير سرڪاري اسپتالن ۾ عام جام آهي جيڪو هڪ سٽوسنٽشون جرم آهي. جنهن ۾ اسپتالن جو عملو جنهن ۾ آيا، نرسون، وارڊ بواءِ، سوئيپر وغيره خرچي جي بهاني مريضن کان ڪافي پئسا ٻماڻ ڪندا آهن ۽ نه ڏيڻ جي صورت ۾ اسپتال جو مڪمل عملو تعاون ڪونه ڪندو آهي. محترمه شمائله جو مثال سامهون آهي ته جڏهن هو ٻيون دفعو ڊليوري ڪرائڻ لاءِ هڪ پرائيويٽ ڪلينڪ تي وڃي ٿي ته اتي ڊليوري جي نارمل فيس کان وڌيڪ فيس پري ٿي ۽ ڪلينڪ جو اسٽاف جنهن ۾ نرسون، آيا، وارڊبواءِ ۽ سوئيپر وغيره خرچي جي بهاني ڪافي پئسا ٻماڻ ڪن ٿا ۽ ڪرايترا پئسا افورڊ نه ٿي ڪري سگهي اهڙي صورتحال ڪان پوءِ شمائله ڪنهن ڪلينڪ اسپتال تي ڊليوري ڪرائڻ بجاءِ گهر ۾ ڊليوري ڪرائڻ کي اوليت ڏئي ٿي هر جڳهه تي روپ ساڳيو قصائي وارو ڏاريو وينا آهن ضرورت ان ڳالهه جي آهي ته صحت سان لاڳاپيل ان سموري نظام کي درست ڪيو وڃي ته جيئن انسانن جون قيمتي جانيون بچائي سگهجن بجاءِ ان جي مريض پرائيويٽ ڪلينڪن تي ڌڪا ٿاٻا کائن. ڇو ته سرڪاري اسپتالن جي نظام کي درست ڪري ڊاڪٽرن کي پنهنجي ذميداري جو احساس ڏياريو پڇي 2031